„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију.
А РУКОПИСИ
уредништву „Бранника“ у Нови Сад

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску Србију, Црну Гору и др. страна земаља

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Бранника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 15. У Новом Саду, у недељу 20. јануара (2. фебруара) 1913 Година XXIX

Турски одговор — турско разметање.

Нечувена је то појава са револуцијом у Цариграду, с којом су Младотурци са *Енвер*-бејом на челу знали изненадити читаву Европу. То је управо оно, да су Младотурци ударили песницом у образ цивилизовану Европу. Рушити са три стотине софта у већницу Порте, збацити доондашњу владу са великим везиром, ишћушати министра спољних послова, па *убити* врховнога заповедника турске војске — то је било дело од неколко минута. Па таково нечувено дело треба да призна цивилизована Европа, треба да призна, да је таково дело кадро замрсити све конце европске дипломатије у једном тренутку, када више стотина хиљада оружаних војника са свима страшним справама модернога ратовања стоје једни против других па треба да реше тугаљиво источно или балканско питање, које засеца у важне интересе свих европских велесила. Дело Енвер-беја у Цариграду није само одлучно и силовито, него граничи на абнормалност. Али то је оно, што је Енвер-беј у својој абнормалности држао, да ће моћи наново задобити оне симпатије Европе, које је био задобио год. 1908., кад је наступила владавина Младотурака, те султан Абдул-Хамид био збачен Јесте истина, да је у оно доба Европа била на страни Младотурака, јер је држала, да ће се Турска моћи преобразити у уставну европску државу. Али од то доба показало се, да Турци остају Турци, били они Старотурци или Младотурци, па је „отоманство“, којим су Младотурци хтели да цивилизују Турску. сасвим загрдило и показало се као највећа тиранија, која је чак и самим Турцима загрдила, те су сами Турци срушили несносну владавину Младотурака, а према Хришћанима била је несноснија, него што је икада била ма која друга тиранија.

Енвер беј са Младотурцима имао је неке претпоставке, које се нису испуниле и које се нису могле испунити.

У својим претпоставкама Младотурци су се таки после цариградске револуције понашали на начин, да се то понашање може означити само као *турско разметање*.

Шест европских велесила захтевају уступање *Једрена* балканском савезу, односно Бугарима. Али Енвер беј са Младотурцима одговара: јок!! Једрене су *наше* и ми их *не дамо*. Ми хоћемо да смо и даље господари и да заповедамо Бугарима у средњихове земље, коју су они крвљу својих синова као своју дедовину од нас повратили. Једрене! Ту су турске светиње, ту су џамије, ту гробови славних султана Али ми велимо: шта учиниће Турци од оних дивних хришћанских храмова, од оних дивних споменика хришћанске византијске уметности, којој ни данас нема равне! Шта начиниће од дивне, величанствене Аја-Софије у Цариграду, од дивне цркве Св Димитрија у Солуну, па од многих дивних српских манастира! У Аја-Софији у Цариграду замазали су кречом и гипсом дивне *мозаике*, избациће дивне светитељске слике, а на њихово место ставили просте табле са изрекама из корана, а то су исто чинили и са храмом Св. Димитрија у Солуну, па са другим хришћанским храмовима. А шта начиниће са телом *Св. Саве?* Спалиће то тело да задовоље својој варварски нагон! Па то да оправдава посед Једрена у срд бугарске земље!

Али великој турској разметљивости не би се могао човек доста начудити, управо не би могао појмити оно турско: *јок! не дамо Једрене!*, не би се могао дрскости начудити, кад шест европских велесила то захтевају — кад не бисмо знали, да Енвер беј са оно: *јок!* рачуна на *неслогу* тих шест европских велесила.

И овај рачун Енвер-бејов избио је таки као клин из вреће, кад је оборио владу *Камил-пашину*. Енвер беј отишао је таки ноћу немачком амбасадору барону Вангенхајму, да се с њиме саветује. Чудновато, да је могао бити примљен таки после *убиства Назим-пашинога*. Ова вест о саветовању Енвер-бејеву са немачким амбасадором у Цариграду одржавала се читаву недељу дана у европским новинама. Тек после недељу дана нашли су за добро, да у Берлину *оповргавају* ту вест, наиме, да Енвер-беј *није* био код немачкога амбасадора и да га овај ни не познаје. Али оно, што у Берлину нису могли оповргнути, то је, да је немачки амбасадор у Цариграду Вангенхајм у здравици при светковини дана рођења немачкога цара рекао: ко би хтео да метне своју руку на *Анадолију*, тај би имао посла са Немачком, па нису могли оповргнути ни ону финансијалну помоћ, коју је Немачка пружила ових дана Турској. Наиме, велесиле, кад су управиле своју заједничку ноту на Порту, рекле су, да ће Турској отказати сваку финансијалну помоћ, ако не испуни оно, што се у заједничкој ноти захтева. Истина, Немачка се брани тиме, да *она није* дала финансијалну помоћ Турској, него неке немачке банке, па да ово Немачка не може да предупреди и да је ово приватна ствар. Тиче се некога зајма турске владе за градњу неке електричне, односно подземне железнице у Цариграду, па је турска влада добила *педесет милијона* марака, што је нешто више од педесет милијона франака. Истина, такова свота је мала, да Турска може дуго ратовати, али за први мах је ипак довољна, да покрије прве потребе.

На ту *неслогу* између оних шест европских велесила, које су предале своју ноту Порти, рачунао је Енвер-беј, кад је створио најновију револуцију у Цариграду.

Сада, ако се оних шест великих сила не узмогу сложити, да приволу нову турску владу да уступи Једрене онда ће бити *новога рата* на Балкану. Биће оно, што је било под *Метернихом* пре скоро сто година, у доба српскога и грчкога устанка, а Метерних је рекао: „А шта је стало Европи, да изгину 40.000 Хришћана, а да се одржи *европска равнотежа*!“ Надајмо се, да се за сто година амо променили назори и у дипломатији, и да морају бити меродавни и за дипломатију обзири цивилизације и човечности. *Турском разметању* мора бити скорим крај. Балканске савезне државе брже ће свршити ствар са Турском и дипломатија мораће потврдити *свршени чин*. △

Реч у своје време.

(Посвећено српским новчаним заводима.)

Настаје доба главних скупштина, подела чисте добити и одлука, колико ће наши новчани заводи бити српске установе, а не само течевна предузећа.

Будимо јаснији!

Ако наше штедионе само узимају 12, 14, 15 и више процената, деле масне дивиденде и тантијеме, онда оне, на жалост, не заслужују име српских установа. Код нас се поче-

ЛИСТАК.

ПУСТИЊАК.

Пре од прилике пб године искрсао је у кавани, у коју ја одлазим већ годинама, неки нов, особен лик; мршав човек неодређених година, у изношену огртачу, који је његово тело обвијао одношћу, каквом верна животиња обично походи гроб свога господара. Кад сам га видео први пут, имао је у руци зеленкаст кишобран. После сам га увек виђао само с тим кишобраном; једино кад би падала киша, математичком би га правилношћу остављао код куће.

Недељама сам га посматрао с дана у дан, како у исто доба у свом особеном оделу улази у кавану, како, не осврћући се на остале госте, седа за свој уобичајени сто, пије црну каву, пуши своју цигару, чита новине а уз то бележи, често до пред зору. Како ја немам дара за друштвеност а нарочито у кавани, волим да ми нико не смета, то сам његово познанство тражио исто тако мало, као и познанство ма којег од осталих гостију, ма да нисам могао на ино, а да кад и кад не погледам у његу, у којој је незнанко обично седео. Те тако се у толико већма изненадио, кад једног дана с неба па у ребра приђе к мени па ми рече:

— Извините, господине колега, а, што Вам се приближујем. Али Ви стеге ми веома симпатични те Вас молим, м, да ме не сматрате за насрљивца, ако Вам се прикажем. Најзад ја сам за-а-цело куд и камо старији од Вас... Ја ја сам деда Флоријан.

Ја се наравно дигох и рекох своје ме и презиме, али ме деда Флоријанин примора, да поново седнем.

— Немојте ме врећати! — рече, е, љубазно се насмешивши. Ја сам ста-ари пријатељ Вашега књижевног рада те бих се стидео, да не знам за Вашеге име, које је нераздељиво спојено са славом „Јефтиних истина“.

— Мало час сте били тако љу-у-базни те сте ме назвали својим коле-егом! — рекох мирно, да не бих играо смешну улогу књижевника, којем је сујета заголицана. И Ви дакле при-ипадате цеју пеливана, који су осуђе-ени на то, да с Пегазових леђа про-осјаче милост масе?

— На жалост, не припадам томм цеју! — рече деда Флоријан тужно.о. Уживам до душе у лепој књижевно-ости, али нисам песник.

За час заћути. Затим уздахне па рекне пола стидљиво, пола иронично.о.

— Ја сам пустињак.

— Како, молићу?

— Пустињак!

И по трећи пут ми је морао то рећи, јер се мени чинило, да сам по грешно чуо, али кад је он то и по трећи пут поновио, гласно и јасно, ја климнем главом па изустим:

— То је лепо!

— Врло лепо! — одговори деда Флоријан. Напред сам знао, да ће Вам се свидети тај позив. јер га и Ви испуњавате ма и бесвесно. Та с тога сам и био тако слободан, да Вас назовем својим колегом.

— О, за мене је то част!

— Молим, молим! Ја провидим људе а Вас посматрам већ недељама па знам, чега има у Вама. Хоћете ли, да вам кажем, шта сте Ви? Ви сте несхваћен и огорчен човек, који је изгубио тле испод ногу, и ја Вам проричем, да ћете зло проћи, ако се ускоро не опаметите.

— Извинићете, али...

— Знам, рећи ћете, да су то фразе, но...

— Деда Флоријане! — рекох оштро. Ви сте непозвани сели за мој сто. Респектовао сам Ваш часни огртач и Ваш лепи кишобран, који сте оставили код куће. Нисам Вам замерио, што познајете моја скупљена дела, и био сам према Вама љубазан, ма да сте ми правили комплименте. Да ми ваљда захвалите за то, Ви ми у брк казујете увреде. Је ли то у реду, деда Флоријане?

— Није! — рече пустињак, не оклевајући ни за часак. Али не могу шта силом. Ја сам искрен човек.

— Тако? — одвратим ја. А Ви онда изволите заиста бити пустињак а немојте се само претварати. Повуците се у планине, у ненастањене крајеве, у пештеру, облачите се крзном и кожом, пустите да Вам брада нарасте до колена, једите корење, а пијте воду са чесме, молите се Богу, мучите себе и пре свега — ћутите! Онда можете бити искрени, колико Вам је воља, па ме ипак не ћете нервозирати.

— Драги пријатељу! — рече пустињак, смешећи се. Ви наравно имате право, али немојте мислити, да о свему томе већ одавно нисам ја сам премишљао. Само то није тако једноставно, као што Ви мислите. Не могу становати у пештери, јер ће иначе доћи полиција па ће ме деложирати. Не могу се одевати крзном. јер ће ме иначе турити у лудницу. Не могу живети о корењу, јер сам болестан, па морам живети дијетно. Дабогме, да сам живео пре сто година! Али ја сам човек од данас, те не могу из

ла увлачити она опака болест, која хоће, да од новчаних завода створи чисто течевна предузећа, а то је грдна погрешка. **Наши новчани заводи морају бити у првом реду српске народне обранбене институције.** Не кажемо, да оне не требају гледати, како би имале на уложени новац приход; то би била глупост; али би морале водити и ту родољубиву бригу, да од те заслуге, чистог добитка, врате опет известан део народу.

Узмимо један пример. Штедиона у Х. има 20.000 К чисте добити. Кад одбијемо 20 процената за резервни фонд, 35 процената дивиденде (то је 7 процената, јер је деоничка главница 100.000 К), 12 процената управном одбору, 3 процента надзорном одбору, 3 процента сталном чиновништву, остане још 27 процената. Па ако од тога одбијемо још 7 процената на какве друге издатке, ипак нам преостају још 20 процената. **Не ћемо рачунати тај цео остатак, али зар је сад уопште некаква жртва, дати 5 процената народу, кад је то и тако све добијено од народа?**

Већ пре три године изнесен је предлог, да се оснује **српски обранбени фонд** (фонд народне одбране на економско-културном пољу). Фактички тај би се новац трошио за најпрече националне потребе дотичне године. Иако је та мисао наишла на свестрано одобравање, нашао се изговор, тобоже нема за то потребне организације, која би то руководила. Као да су уопће потребни неки одбори, који ће гледати више на част, него на рад.

У ствари тај је изговор био од већ комотан, али и одвише себичан. Ухватило се за формалност, само да се не мора давати.

Писац ових редака намеран је као своје мишљење и предлог изнети, **да наши новчани заводи ове године уступе 5 процената од чисте добити Српском Соколству.**

Данас већ и наше неверне Томе признају не само важност Соколства, него и потврђују, да је то Српско Соколство најважнија наша установа. **Соколски идеал и народни је идеал, Соко је оличени Србин, онакав, какав мора бити.** Српско је Соколство у Загребу и Прагу показало огромну снагу и зато га мора свак не само поштовати, него и **помагати.**

Погледајмо добро! Српско Соколство се дигло из своје сиротиње. Набројте ми до сада те мецене, где су му домови, где многобројно потребни учитељи. Свега тога још нема, па ипак су успели управо диовски. Помогнимо то соколство, јер тим помажемо себе, па ћете видети још јачу снагу, још већи замах?

Ту се не можемо изговорити ни на формалности. Имамо организоване жупе: фрушкогорску, крајишку, босанско-херцеговачку и приморску. Срби у Угарској немају још жупе, но и том се даде доскочити.

Нека сви српски новчани заводи из Хрватске и Славоније одвоје 5 процената од чистог добитка и предаду жупама: **крајишкој и фрушкогорској**, да оне по увиђавности поделе међу своја друштва.

Жупе ће најбоље знати, где је помоћ најпотребнија. Негде треба за дом, негде за справе, учитеље, преходнике итд.

Српски новчани заводи из Босне и Херцеговине нека предаду новац својој жупи, они пак са Приморја даће у Далмацији.

Што се тиче српских новчаних завода у **Угарској**, они би требали свој новац послати једном Соколу, на пр. у Новом Саду, а тај би онда поделио осталима и онима, који су у оснутку. Ако се новчаним заводима чини то много, јер тамо је мало друштава, а доста штедиона, могло би се дати полак, а друга пола **Српском Народном Позоришту**, коме слабо цветају руже.

Но још нешто. Осим тих облигатних 5 процената, који би се послали жупама, морала би свака штедиона помоћи свој локални Соко једним јачим прилогом. Даклем не само, што би нпр. митровачки српски новчани заводи требали послати сваки по 5 процената жупи фрушкогорској, него би они морали сваки једном овећом свотом нпр. са 1 процентом чисте добити помоћи свој Соко у месту. Тај би се новац употребио за слетску благајну, јер ове године имамо српски слет у Раваници и свесловенски у Љубљани.

Рачунајмо, да ће ову годину српски новчани заводи у Аустро-Угарској имати преко **3 милијуна** круна чисте добити, то би онда помоћ соколству по 5 процената износила 150.000 круна.

Још нешто. Коме ће се дати новац, и то је ствар управног одбора. Можда би било добро дати новац тамо, где су у оснутку соколски домови као у Карловцима, Руми, Двору итд., јер са већим прилогом даде се више постићи него распарчавањем на многе стране, но главно је да се даде, а све ће то ићи на корист нашег Соколства, наше народне целине

Величина прилога показаће, у ком се крају наше народне потребе процењују и ко је родољуб и на делу а не само на језику

Деоничар.

ове коже никуд! А и нашто? Зар корење и крзна праве од човека пустињака? Не, него уверење, драговићу мој! Најлепше корење има горак кус, ако се не ослади шећером уверења. Најсјајнија кавана постаје пештера, кад у њу уђе прави пустињак. Је ли тако или није!

— Тако је!

— Ето видите! Ја у својој пањези седим самохраније, него на врху Хималаје, у највећој ларми ја сам у највећој тишини. Јесте ли већ видели, да сам се с киме разговарао? У осталом извините, ни Вама не ћу више досађивати.

— О молим! — рекох. Ви треба мене да извините, што сам био тако набусит.

Црте у деда-Флоријана, које се беху намрштиле, сад се разведрише, У кавани је била већа ларма него икад.

— Ходите у моју пештеру — прошапта ми деда Флоријан, вукући ме у своју пањегу. Исприповедићу Вам свој живот.

Посадисмо се у „пештеру“ па смо ћутали, док није свануло те прва трамвајска кола прозврјаше крај каване. Онда платисмо па се ћутећки опростисмо, разишавши се у противним правцима у своје станове. Никад више нисам видео тог пустињака а ваљда никад не ћу дознати, како је провео век. Али ми се његов позив допада.

С мађарског.

Пред наставком рата на Балкану.

Изгледи за мир.

Вести, које су јуче после подне стигле, терају нас у оптимизам. Аутентична садржина турске ноте није, истина, ни до синоћ била позната, али и телеграфско саопштење о њој, ако одговара ствари, даје закључивати, да су Младотурци *попустљиви*. Јуче смо забележили њихову релативну попустљивост у питању јегејских острва, а у ноти, према неаутентичним телеграфским вестима, они *уступају и половину Једрена*. Предлажу, да део вароши на десној обали Тунџе (најбогатији део вароши) припадне Бугарима, да Турцима остане варош на левој обали (султански гробови), и даље на југ граница да буде река Марица.

Ако је све то тако, а ми верујемо, да јесте, онда се већ могу полагати *извесне наде на брзи закључак мира*.

Нема сумње, да је Младотурке на ово попуштање нагнала у првоме реду велика невоља, а нарочито врење на Чаталџи и прекид преговора за мир, али је значајно то, што Младотурци *начелно пристају на предају Једрена*. Кад су се изјаснили за предају једнога дела вароши, онда је већ изгубило свој значај оно грување у прса и гесло „не дамо Једрене!“ Ако је Порта у својој ноти заиста понудила половну Једрена, онда је питање коначнога уступања ствар свршена.

На коначно решење једренскога питања такођер се не ће дуго чекати с тога, што је приморје отказано Тиме су онемогућена дипломатска истегљавања несносне ситуације, и ствар се мора брзо решавати. Бугари могу у понедељак у вече да обнове непријатељства, могу да навале на чаталџанске положаје, које су истина немачки официри утврђивали, но чија посада није дорасла за велику битку, и онда може да настану неочекивани поремећаји а сигурни слом Младотурака.

Ми имамо добре слутње, па се надамо, да до свега тога доћи неће. Може бити, да ће, у крајњем случају, бити потребно и нешто бугарске канонаде на Чаталџи, али до велике битке тешко да ће доћи. Велика је битка свршена: Младотурци су већ пустили половину Једрена.

Изгледа, да се то јаче осећа у великом политичком свету, него код нас у провинцији, јер балкански савезници већ пуштају балоне о последњој тачци својих захтева, о чему се до сад ћутало. То је питање *ратне отштете*, о којем је још пре два дана у Паризу говорио бугарски министар финансија *Тодоров*.

Уз овака посматрања морамо додати и једну малу ограду, а та се тиче несигурнога стања у Цариграду. Изгледи за мир могу каквим изненадним поремећајем у Цариграду да буду помрачени, но ако Алах још кратко време подари првацима младотурским, које смо до јуче држали за баука, живота и здравља, жеље културнога света биће остварене. (Јутрос нам је стигао аутентичан текст турске ноте, чија садржина одговара претпоставкама у овоме напису. — Прим. уредн.).

Турска нота.

Турска нота, која је предата 17. (30) јануара о. г. великим силама, у *питању Једрена* предлаже поделу вароши и каже, да даље од тога не може одступити.

У *питању јегејских острва* истиче потребу, да Турска задржи острва у близини Дарданела због сигурности Цариграда, *али решење о острвима предаје надлежности великих сила*.

Нота *одбија* све даље, нове захтеве балканских савезника (новчану отштету и др.), а рачуна на моралну и *материјалну помоћ* великих сила у раду на поправци штете од рата и на дизању земље.

Нота, за тим, ставља предлоге, који се односе на привредни препорођај будуће Турске. Тражи, да јој велике силе признаду потпуну слободу за нову *царинску автономну тарифу*, а да привремено повиси царину са 4%. (До сада је била турска царина 11%. Прим. уредн.) Тражи за тим признање за прављење *трговинских уговора* на модерној правној основи, да се *стране поште* напусте, да *страни поданици* могу бити опорезовани и да се *укину капитулације*.

У ноти, као што се види, има симпатичних реформних тежњи, и она у главном, чини доста добар утисак. Изгледа вам, да ће ипак дати повода за даље преговоре и за закључак мира, *и да ће и решење о Једренима коначно бити остављено надлежности великих сила*.

У опште се добија утисак, да ће велике силе окончати питање мира на Балкану.

Једренско питање.

Према једној вести из Париза аустро угарски амбасадор у Цариграду маркијон *Палавичини* саветовао је Порти, да у ноту унесе и пристанак на то, да решење о Једренима потпадне под надлежност великих сила. Амбасадор у томе није одмах успео, али се у добро обавештеним круговима држи, *да ће Порта ипак уступити великим силама решење свију питања о границама*.

Бечко схваћање.

Према вестима из Беча тамо меродавни кругови држе, да ће велике силе покушати, да спрече даље проливање крви на Балкану, но да слабе *наде* постоје, да ће оне у томе и успети. У сваком ће се случају *рат локализовати*. Мисли се пак, да ни Бугарима *није до рата*, и да су отказали примирје само за то, да драстичним средством присиле Порту на коначно попуштање.

Париско схваћање.

Вести из Париза јављају, да се тамо рачуна са обновом непријатељства на Балкану, но да постоји и нада, да ће се неким сретним случајем *доћи до могућности за мирно решавање*.

Схваћање у Лондону.

Лондон, 18. (31.) јан.

»Times« пише, да је Порта поверила решење о јегејским острвима великим силама, и да, у ноти, *није категорички одбила*, да ће остати само при подели Једрена. Исти лист вели, да би се рат наставио само због сујете и самољубља балканских савезника.

Гласови о балканским савезницима.

»Daily Telegraph« јавља из Београда, како се тамо мисли, да турска нота може служити као основа за даље преговоре о миру, и како влада жели, *да се сва балканска питања реше на европској конференцији*.

Из Париза јављају, како су српски и црногорски делегати за то, *да се турска нота узме у претрес*; Венцелос је *за продужење рата*; др Данев и другови за сад се држе прокламације генерала *Савова*.

Неке париске новине јављају из Софије, како Бугари мисле да (заједнички са Србима) бомбардују Чаталџу и Једрене, које ће на јуриш заузети. И у Једренима је *врење у војсци* и **убијено је неколико виших официра**, а хране је понестало.

Стање у Цариграду.

Цариград, 18. (31.) I.

Јавност је примила вести о обнови рата *апатично*. Не виде се никакве ратне спреме, а официри, који су на допусту, не напуштају Цариград. О стању трупа на Чаталџи стижу *неповољне вести*. Официри држе *политичке састанке*, па постоји бојазан, да ће војска доживити *нову катастрофу* због разривености официрскога кора. *Енвер-беј* још никако не сме на Чаталџу, јер се боји, да га тамо не убију.

Политички преглед.

— **Нови ванредни кредити.** Сарадник листа „Neue Freie Presse“ на основу разговора са истакнутим мађарским политичаром саопштава, да ће делегације бити сазване у априлу ради тражења новог *ванредног вој-*

ничког кредита. Кредит је потребан ради ванредних војничких мера, на које издаци сваким даном све више расту и ради градње нових небојши. Све то, као и изборну реформу, спровешће у Угарској Лукачева влада, а тек ће тада у Угарској наступити промена. На чело владе, може бити, доћи ће гроф Куен-Хедервари.

— **Аустријско министарство финансија без новаца.** Јављају из Бечa, да је у министарству финансија 17. (30.) о. м. била конференција пододбора за скупоћу, и кад су неки чланови тражили, да министарство из сувишка помогне фонд станарински, министарски заступник барон *Енгел* је рекао: »*Господо, немате ни појма, у како се тешкој ситуацији налази министарство финансија; напомињем вам само то, да вишим чиновницима, који су ишли на допуст, нису на време могла бити исплаћена потребна примања*«.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 19. јануара 1913.

— **Српски Учитељски Конвикт у Новом Саду** примило је у *јануару* о. г. од г. Димитрија *Марјановића*, равн. учитељ у Буковцу 10 К чланарине. Од гђе Јелене *Коњовићке*, умировљене учитељице у Сомбору 10 К чланарине за пок. мужа Стеву *Коњовића*. Од г. г. Жарка *Алексића*, И. К. *Поповића*, Л. *Вукошића*, В. *Марјанског* и Ст. *Бошњака*, наставника у Ст. Футогу по 1 К прилога уместо честитака о Новој Години. Од г. Ђоке *Милића*, умир. учитеља у Новом Саду 2 К свечарског прилога. Од г Станка *Борића*, учитеља у Лединци 25 К чланарине. Од г. Милана *Калуђерског*, учитеља у Ст. Врбасу 1 К свечарског прилога. Од *Српске Штедионице* деон. друштва у Руми 50 К прилога.

— **Нов Србин адвокат у Новом Саду.** У нашој вароши *отворио* је своју *адвокатску канцеларију* г. др. Милорад *Завишић*, један од најсимпатичнијих и најспремнијих чланова наше млађе адвокатске генерације. Јављајући ово, најтоплије препоручујемо младога овога Србина адвоката.

— **† Мајор Михаило витез Зубовић.** У Загребу је на пројутарје Светог Саве после дуже болести у 81. години свог века преминуо умировљени кр. угарски домобрански мајор Михаило витез *Зубовић*. Као војник је покојник одликован био редом железне круне трећег разреда, добио је колајну за заслуге на црвеној врпци, ратну колајну, јубилејску колајну и јубилејски крст. Као Србин се вазда заузимао за наше јавне ствари а нарочито се живо занимао за привредни покрет. Пошто је у Загребу покренуо мисао да се онде оснује српска читаоница и пошто је при оснивању Српске Банке у Загребу био благајник оснивачког одбора, пошто је за тим учествовао и при оснивању Савеза Српских Земљорадничких Задруга, толико се одушевио за благословни рад Привредника, да је своју двокату кућу у Загребу завештао том друштву и наредио, да се оснује нарочита фундација, којом ће неограничено и по својој увиђавности управљати патронат Привредника. Тиме је мајор Зубовић постао један од највећих добротвора Привредникових а посредно и народних. Заслужни покојник је уз војне почасти и уз големо саучешће по православном обреду опојан и сахрањен у аркаде на Мирогоју. Над гробом се са њим у име Привредника опростио госп Живко *Дракулић*, тајник друштва Привредника. Нека је честитом Србину и великом народном добротвору мајору Михаилу витезу Зубовићу вечан помен у српском народу, који је он, као што је посведочио делом, љубио нада све. Слава му!

— **Тешка главобоља и несаница** често су изазвани тешким варењем. Из научних извештаја видимо, да се на цес. кр. бечкој клиници за живце врло радо употребљује Фрање Јосифа горка вода, јер она, и кад се мало употребљава, спречава многе болесне појаве. Покушајте! Јефтино се добија у апотекама, дрогеријама и трговинама са минералном водом. **Дирекција за разашиљање горке воде Фрањење Јосифа.** 26 3—5050

Новости са стране.

— **Апаши опет на послу.** Лане је париска полиција и војска имала читаве битке са париским бећарима, што се зовуву *апаши*. Кад је убијен апашки вођа Боно са са више другова му, били су апаши неко време мирни. Но сад опет почињу стари занат. У шуми, у којој је лане Бонотова авантомобилска разбојничка банда извршилала разбојништва, више *бициклиста револверима* је *напало автомобиле* париских трговина. Шофери се једва спасоше, јурећи у ужасном брзином. Жандармерија није могла да уђе у траг зликовцима.

Српске и словенске вести.

— **Благослов за цркве.** Јављају из Београда: Врховна команда тражила је од митрополита Димитрија благослов, да могу прорадити цркве буковичка, радојевачка и и црква у Новој Вароши. Благослов се тражи зато, што су Турци те светиње оскрнавили.

— **Смрт Јосифа Бродила.** У Крагујевцу је умро Јосиф Бродил, капелник музикеке XI. пука. Оболео је на бојноме пољу, а доцонесен је кући на лечење. Бродил је написао више врло омиљених композиција.

Ратне белешке.

— **Арнаути из Србије.** Са Цетињаа јављају за овај случај, који је јако карактеристичан у овим часовима:

Стоји мала група Малисора. Упутим се се к њој и запитам:

— Одакле сте ви?

— Пре Србија (из Србије), — одговорили један од тих мрких Арнаута.

— Како из Србије? — упитах ја малоо зачуђен.

— Из Србије, с ону страну Љеша, — одговорише Арнаути.

— **Артиљерија и политика.** У балканској политици наших дана велику улогу у игра артиљерија, која је и у војним операцијама била од пресудног значаја.

У ствари артиљерије су балкански рат и водили Немци и Французи; а последњи су у сјајно победили. (Французи су лиферовали и артиљерију Србима, Бугарима и Грцима, а а Немци Турцима.) У балканском рату, пре све свега, *победила је артиљеријска тактика са француска.*

По немачкој су тактици Турци топове е стављали на отворене положаје (да лакше е нађу непријатеља и да не троше муницију на а мерење одстојања), а по француској се тактици гађало из заклоњених положаја. Срби су, на пример, брзо налазили одстојање (после два-три пробна метка) и за тим су необично брзо непријатеља уништавали.

Справа пак, која задржава топ у сталноме положају, француска далеко је боља него немачка. Србијанци, на пример, кад тачно нанишане, више апсолутно на дотично место не треба да нишане, дочим се немачки топ поремети.

Немачки заштитник од челика такође није поуздан, јер су га непријатељска зрна пробијала и послугу убијала.

Немачка је услед тога претрпила пораз, па се још нада, да ће јој Чаталџа помоћи.

— **Страшна ноћ.** На Младом Нагоричану беше ноћна битка, као увод у велику кумановску српску победу. О тој ноћној битци на Младом Нагоричану један српски ратник пише у својим ратним успоменама ово:

Целог дана био се бој..

Нашем батаљону, који је био у другом борбеном реду, наређено је, да се повуче на задњи положај и у случају неуспеха да штити одступање предњих трупа.

Мрак се у велико спустио... Помрчина је била густа као тесто. Хладна и крупна јесења киша падала је, натапајући већ раније мокру земљу; а и ветар је почео јаче да дува, те да и он у друштву осталих незгода оцрта што јасније тежину ноћи, која је наступила.

Са предњих позиција чули су се оштри делимични плотуни пушака наговештавајући, да ноћ не ће бити мирна... Наш батаљон нечујно и без шума, извлачећи ноге из дебелог блата, повлачио се на задњи положај. По неко залутало пушчано зрно просвирало би преко наших глава... Један војник из задње чете, рањен у груди — паде... Али све то ни уколико није успоравало кретање батаљону. Батаљон се повлачио назад на прихватни положај.

После хода од четврт сата стигли смо на положај. Није дуго трајало, а наш батаљон ћутећи журно се укопавао. Ашовчићи су снажно забадани у земљу и груде бацане на предњи нагиб правећи стрељачки ров. Киша је и даље падала, квасећи назебле војнике.. На један мах, као по команди, војници прекидоше своје копање и упреше своје погледе кроз густу тмину, ка предњим позицијама. Са тих позиција заурлао је страшан оркан.

Из топовских чељусти бљувала је ватра, која је у овој црној ноћи тачно оцртала турску и српску бојну линију — она је изгледала као две криве, дугачке, испреламане, усијане, дебеле штангле. Митраљези су сејали своју паклену ватру, пушке су пиштале, чини ми се, као да је земља на српској и турској позицији препукла и да из ње шикља усијана лава, која хоће све да смлави, изгледало је, као да ће небо да се проломи...

С времена на време дојурио би по неки пешак са предњих позиција, поглед му је стално остајао назад гледајући узневерено у страшну паклену ноћ. Питамо га: Куда ћеш? Он се стресе и плашљиво одговара:

— Изгибосмо! тражим пук!..

То му је био само изговор — он се под притиском силног страха, који је чинило жељезо и олово, изгубио и лута незнано куд!.. он лу́ди...

На нашу позицију исте ноћи стигле су и три батерије у истом циљу као и ми. Неколико артиљеријских официра, скупљени у гомилу и дрхтећи од зиме, упрли су погледе напред гледајући ноћну битку, јединствену у историји ратовања. У ноћној тмини, проламаној страховитом јеком, чуо сам тиху али одлучну заповест командира батерије:

— Батерију не смемо оставити, док је и једног човека. Батерија има да се жртвује.

На предњим позицијама и даље је бљувала ватра и кроз ту дисхармоничну јеку једва се чуло турско урликање: „Алах! Алах!...«

Цео батаљон је напустио посао, и као да је хтео очима да разбије страшну црну ноћ, те да види, шта се дешава напред — све је то било у страху — бојећи се да не наступи катастрофа код предњих трупа.

У 1 с. после пола ноћи све се утишало — криза је прешла.

Храбра дунавска дивизија одржала се на својим позицијама. Киша је и даље падала.. Батаљон је свршио укопавање.

У зору, на нашем крајњем десном крилу чула се пушчана и топовска рика: то дринска дивизија енергично напада турске позиције и својим наступањем даје одушке и пружа помоћ нашој дивизији..

Опште наступање.. Успех на свима тачкама...

Наш батаљон је напустио прихватни положај и кренуо се напред!

* * *

Од предњих делова, који су се те ноћи борили, чули смо, да су те страшне ноћи дванаест турских алаја (пукова) вршили неколико ноћних јуриша у циљу да пробију нашу дивизију, — али су их наше трупе својим храбрим држањем и пакленом ватром одбиле и натерале на повлачење.

Те страшне ноћи заљуљана је турска империја из шемеља...

Од те ноћи турска војска носи у себи клицу пораза и страха.

М.

Турска зверства.

— **Писмо једнога свештеника уредништву „Политике“.** —

Поштовани г. Уредниче!

Прочитао сам у Вашем цењеном листу »Политици« чланак под насловом „Турски цинизам«, у коме се јавља, да је у Цариграду основано друштво, које ће скупљати податке о »зверствима“ балканских војсака!

Одиста то може бити само турски цинизам, да зверови помажу зверства и да убице говоре о убијањима. Јер, ево, шта се десило само у једном кутку бивше европске Турске и само за неколико дана!

Тек што је објављен рат, Турци су на најгрознији начин убили мога стрица Петра Бачанина, свештеника врачевског, опљачкали га до голе коже па онда његову камилавку везали за реп његовом коњу и тако га провезли кроз Нови Пазар.

Филипа Крсмановића, свештеника из Дријена, уморили су најстрашнијим мукама. Прво су му живом извадили очи и одрали главу, па га тек онда заклали.

Данила, свештеника из Сочаница, уморили су истим мукама, само су му још пребили и голени.

Ђорђу Јовановићу, угледном домаћину из Белуће, живом су секли с ногу парче по парче меса и закуцавали му ексере у трбух, па га тек онда заклали.

Видео сам још свеже гробове тих и осталих жртава, које падоше од турског беса само у току неколико дана, а видео сам, ушавши после петодневне борбе с осталом војском у Нови Пазар, да ни једном Турчину длака с главе није фалила.

И после свега тога, после масе покланих наших сународника у целој Старој Србији, над којима је побеђена турска војска искаљивала своју немоћ, из Цариграда још слушају савет, да потргну питање о нашим „зверствима.«

И бедно и стидно!

Свештеник
Марко С. Бачанин.

НОВИЈЕ.

Београд, 18. јануара. (Телеграм бечког Кореспонденц бироа.) Множе се вести, да Арнаути спремају устанак. Извршене су све мере опрезности.

Букурешт, 18 јануара. Записник, који су саставили др. *Данев* и румунски посланик у Лондону *Мишу* стигао је влади. Садржина није објављена.

Београд, 18. јануара. Софијски посланик др. Мирослав *Спалајковић* конферисао је са министром-председником *Пашићем* о шиљању војничке помоћи Бугарима. Савезници не мисле напустити Једрене, а трајање је савеза потпуно осигурано.

Солун, 18. јануара. По досадашњим рачунима изгубило је за време рата живот 4600 босанских мухацира.

Париз, 18. јануара. Неким овдашњим листовима јављају из Цариграда, како је *Енвер-беј* отишао на Галипољ, но како се морао вратити у Цариград, јер су му официри запретили, да ће га ухапсити, ако не оде.

Лондон, 18. јануара Горња је кућа одбила законски предлог о *самоуправи Ирске* (homerule bill), но тиме је закон само одгођен, јер после две године ступа у крепост. Горња је кућа одбила предлог са 326 против 9 гласова.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Српска оданост Бугарима.

Београд, 19. јануара. Балкански савезници почињу борбу са тврдом надом да је њихова ствар праведна и сигурна за успех. „Самоуправа“ пише: Србија ће према братској Бугарској као и до сада савесно испуњавати своје обавезе.

Србијин отказ примирја.

Цариград, 19. јануара. Србија је истовремено са Бугарском отказала примирје. С обзиром на обнову непријатељства се Србија налази у истоме положају као и Бугарска.

Цариградски утисци.

Цариград, 19. јануара. На дипломатске је кругове турска нота учинила повољан утисак. *Верује се, да ће Порта и даље попустити, али*

1913
87
832

нико не верује, да ће уступити Једрене.

Нови немири у Цариграду.

Цариград, 19. јануара. »Vossische Zeitung« јавља, да су избили *немири у Сирији, Бејруту и Басори.*

Склањање Енвер-беја.

Цариград, 19. јануара. Енвер-беј ће бити постављен за турскога посланика у Берлину.

Бугарске спреме.

Софија, 19. јануара. Војна управа прави на свима линијама диспозиције за обнову непријатељства, а нарочито за бомбардовање Једрена.

Грчко расположење.

Атина. 19. јануара. Штампа и јавност примили су отказ примирја мирно и са надом у војску и флоту.

Румунско држање.

Букурешт, 19. јануара. Вести, да ће Румунија променити курс своје политике, да ће Бугаре у новоме рату помагати *и да ће се с Бугарима због одступања земљишта мирно споразумети*, не одговарају истини.

Писмо цара и краља Фрање Јосифа руском цару.

Беч, 19. јануара. Крилни ађутант цара и краља Фрање Јосифа I., потпуковник кнез Готфрид *Хоенлое* путује кроз који дан у Петроград, да преда руском цару ручно писмо цара и краља Фрање Јосифа.

После преврата у Турској.

Цариград, 19. јануара. Велики везир *Сајид* паша примио је председништво Државног Савета у новом кабинету под условом, да велики везир Махмуд Шефкет паша оде на ратиште и Сајиду преда вођење великог везирата.

Врховни заповедник *Изет* паша издао је свима корпусним командама дневну заповест, у којој позива официре и војнике, да се, презирући смрт, боре за отаџбину. Изет паша упозорава на непријатељске захтеве.

Порта је од једне финансијске групе добила један милијон турских фуната као први део предујма на нови зајам.

Саобраћај.

— **Јадранска железница.** Пишу из Београда: Због ратних прилика радови на грађењу јадранске железнице сасвим су прекинути. Са подизањем те пруге било је дошло до Књажевца, где је посао отежавало прокопавање тунела кроз Грамаду. Чим се буду средиле данашње прилике радови на подизању те пруге биће убрзани тако, да се што пре добије веза са морем. У исто време отпочеће радови на подизању осталих пруга, које су већ пројектоване.

Разно

— **Откриће на морскоме дну помоћу ваздухоплова.** Као што лондонски листови јављају из Рима, италијански ваздухопловци су недалеко од Триполиса постигли откриће на морскоме дну, које откриће подсећа на једну епизоду из гусарских бојева. Већ се је дуго опажало, да се аероплана или са зракоплова, кад се овај налази у извесној висини над морском површином, може, ако је небо превучено белим облацима, јасно гледати све до дна морскога. Кад је, дакле, ових дана један италијански зракоплов лебдео над морем, недалеко од Триполиса, успело је с њега фотографирати олупине велике америчке фрегате »Филаделфије«, што је г. 1802. на овом месту потонула. У оно време пловила су уз афричку обалу Средоземног Мора гусарска племена, која су на својим брзим лађама прогонила трговачке бродове великих држава, савлађивала их, убијала или заробила морнаре и сва складишта опљачкала. Све су велесиле примиле обичај, да сваке године плаћају овим малим, грабљивим племенима извесне новчане своте као заштиту своје поморске сигурности. Но како су сукоби и наваде грабљивих гусара били све несноснији, предузела је североамеричка влада крсташки рат против њих, одаславши у Средоземно Море малу, но изврсно опремљену флоту, која је бомбардирала Триполис. После очајног двогодишњег поморског рата замолише Триполитанци мир. А кад су још и Енглези пошли за примером Американа, беше у часу крај гусарским разбојништвима у Средоземном Мору. За трајања рата настрадала је услед буре велика америчка фрегата »Филаделфија« а гусари, употребише прилику и заробише посаду од 300 морнара. »Филаделфију« поседоше арапски разбојници. Кад је америчка флота то дознала, одшуња се једна малена лађа с 80 момака до велике „Филаделфије“ дође, до крваве битке, у којој арапски гусари буду поубијани. Како „Филаделфија“ не беше више способна за поморско ратовање, то јој сами Американи пробише дно, тако, да не би коме непозваному послужила као скровиште. Један од топова те »Филаделфије« сачувао се све до турско-италијанског рата, те су Турци из једне мале триполитанске тврђавице њиме безуспешно бомбардирали италијанско бродовље. Сад су из зракопловске висине откривене олупине те староморске и славне фрегате. Амерички аташе у Риму, капетан Уајт, упутио се ових дана у Триполис, да приволом и помоћу италијанске владе извади остатке тога брода и да их дарује морнаричком музеју Сједињених Држава.

— **Председникова плата.** Председник француске републике прима годишњу плату од 1,200.000 франака и 700.000 за репрезентацију и путовање.

— **Цар Виљем II. и пољски сликар.** Чувени батаљиста (сликар ратних призора) Војћех *Косак* (Woiciech Kossak), издао је у Кракову — на чешком језику — своје мемоаре. Велики уметник, који је неко време био у великој милости код немачког цара Виљема II., казује у тим својим мемоарима и то, зашто је г. 1902. напустио берлински двор, коме он беше добро плаћен и мажен љубимац. Г. 1903. у јесен Косак је већ опет био у Аустрији. С владарем се после војних вежби састао у Хлопима, које Мађари памте због познате краљеве војне заповести, дане у Хлопима, а управљене против мађарске народне политике.

— Врло се радујем, што Вас овде видим, — ослови Косака краљ Фрања Јосиф; — од како у Берлину станујете, ретко долазите к нама.

— Већ се одселио из Берлина, упаде у реч генерал гроф Бек, који је онда још био шеф генералног штаба.

— А зашто сте се одселили? — запита краљ.

— *Због царева маријенбуршког говора,* — одговори сликар.

У својим мемоарима Косак износи целу историју свога раскида с немачким царским двором. Кад се у Маријенбургу, у гнезду познатог »немачког витешког реда« (који је у Средњем Веку ратовао против западних Словена, који је ред био у битци у Груневалду до ноге потучен од пољског краља Ладислава Јагијела) славила 500-годишњица тога бахатог фратарско-војничког реда, позват је и тај Пољак сликар Косак на свечаности, које је приликом те демонстративно *ирошивсловенске* свечаности приредио у Маријенбургу берлински двор. Али Косак *није одговорио на позив. Није одговарао* ни на остала обавештења, која су му стизала од двора а односила се на маријенбуршки излет. Већ је отишао у Маријенбург цео двор, кад Косака један пријатељ упозори, да је свакако требао извинити свој изостанак. Косак онда телеграфише врховном дворском маршалу грофу Ајленбургу, да *жали, што не може ићи* у Маријенбург.

На свечаном ручку — по сликаревим мемоарима — цар тек ће наједаред рећи грофу Ајленбургу:

— Али куд се Косак завукао, кад га не видим?

— Величанство, није ни дошао, — одговори Ајленбург.

— Али бар се је извинио? — запита цар љутито.

— Није, Величанство, само је телеграфисао, да не ће доћи.

Косак је уверен, да је овај инцидент, пошто је и он Пољак, проузроковао, што је цар тада одржао онако сензацијоналан и строг говор против Пољака. У том говору је цар, по *службеном* саопштењу, рекао ово:

— Претерани понос Пољака на терету је Немству; приморан сам да позовем свој народ на обрану његових народних права.

Али по Косаку цар је овако гудио:

— *Вишезови немачког реда, позивам вас у свети бој, који ће се имати бити против* **пољачког безобразлука** и **сарматске** (словенске. — Ур. „Бр.“) **охолости.**

Пољаци су тај царев говор примили с ужасним огорчењем. Како је у листовима међу маријенбуршким званицама било наведено и Косаково име, цела пољска штампа жестоко нападне сликара. И сам Косак се толико огорчио на царев говор, да се је одмах одрекао положаја дворског сликара и оделио се из Берлина. Али пољско јавно мњење ни до данас није могло да опрости Косаку. Можда ће сада изнесени мемоари опет повратити чувеном сликару поштовање и љубав његових племенитих, али тако несретних сународника.

Књижевност.

Српски Књижевни Гласник,

Добили смо свеску од 1. јануара 1913 г. овог најбољег српског часописа, који има овај садржај: I. *Мати и кћи.* Приповетка Вељка Петровића. II. *Душица.* Приповетка Антона Чехова. III. *Пролетње воде.* Роман (VI.) Ивана Тургењева. IV. *Јутро на Мору.* Песма дра А. Тресића-Павичића. V. *Жена.* Песма Симе Пандуровића. VI. *Моћна.* Песма Мирка Королије. VII. *Кикош.* Песма Мирка Королије. VIII. *Усамљени врабац.* Песма Ђакома Леонарди-ја. IX. *Себи.* Песма Ђакома Леонарди-ја. X. *Доситеј Обрадовић и представници цакве.* Од Радослава М. Грујића XI. *Новопазарски Санџак.* (II) Гастона Гравје-а. XII. *Поговор Чеховљевој приповешци »Душица«.* Од Лава Толстоја. XIII. *Полни живот и умешност.* Од дра А. Форела. XIV. *Политички преглед: 1912. година.* Од иностраног. XV. *Оцене и прикази: „Хрвашска читанка“*, од Др. Драгутина Прохаске. Од Јеремије Живановића. *Бесиуће*, од Вељка Милићевића Од Јована Секулића. *Приче које су изгубиле равнотежу*, од Станислава Винавера. Јован Секулиб. XVI. *Белешке: Књижевност:* »Комшије«. — »Реванш Балкана“. — Изказак Србије на Јадранско Море — »Космолошке мисли«.

»Српски Књижевни Гласник« излази у *Београду* (Србија) 1. и 16. сваког месеца у свескама од пет табака, и стаје: на три месеца 4·50 дин. (круна), на пола године 9·— дин. на целу годину 18·— дин. Засебна свеска стаје 1·— динар (круна). Претплата се шаље унапред. Корице за *поједине књиге* стају један динар (круна). Писци се моле, да рукописе, писма и т. д. упућена уредништву *Београд*, шаљу на адресу: *Скопљанска улица* 9. Претплату листа: Администрацији ваља слати *Београд, Скопљанска улица 9.*

Најтоплије препоручујемо нашем читаоницама и појединцима овај изврсно уређени српски часопис.

— Изишла је из штампе: **Немачка кореспонденција** од *Јосифа Шопфа*, чиновника Аустро-угарске банке и предавача Вечерње Школе новосадске Трговачке Омладине. Ова је књига од неоцењиве користи за нашу трговачку омладину, јер је у њој изнето до 150 најодабранијих примера, у којима су нарочито истакнута она места, где се у писању најчешће греши. Г. Шопф је као предавач Вечерње Школе увидео, где наша омладина при кореспондирању највише греши, те је према стеченом искуству израдио ове примере, из којих ће наша омладина моћи лако црпсти поуке, те не ће грешити при кореспондирању. Па не само омладини него и многом Србину трговцу добро ће доћи ова књига, која ће му бити путевођа у преписци са горњим кућама а тиме ће нашим трговцима веома одскочити углед у страном културном народу. При крају књиге додано је значење појединих скраћених речи у трговачком свету, које су такође од велике важности за наш трговачки сталеж, јер је значење истих тачно преведено на српски језик. Ову књигу од неоцењиве вредности треба да набави сваки Србин трговац и омладинац. Цена је књизи К 3·— а један део чиста прихода иде у корист вечерње школе Новосадске Трговачке Омладине. Књига се добија код Новосадске Трговачке Омладине.

Позив на претплату.

Божјом помоћу ступио је „Браник“ са 1. (14.) јануаром 1913. године у ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТУ ГОДИНУ свога опстанка. Целом српском народу познат је »Браников« **непоколебиви српски рад** за то време, рад, за који и »Браник« и људи око њега поднесоше **велике жртве.** Но никаквих жртава нисмо жалили, само да послужимо српском народу, да одржимо лист на висини, на коју је подигнут.

Кад је тамо доле на Балкану букнуо велики рат балканског савеза против Турске, одаслали смо **на бојно поље нарочите ратне извештаче,** што нас је такође стало **огромних материјалних жртава.** А ове су потенцоване **великим искушењима,** која смо до сад имали да издржимо, па која нам тек **предстоје** и која ће нашу и материјалну и моралну снагу ставити на највећу пробу.

„Браник“ се издржава једино од претплате и огласнине. Па како је ево настала **I. четврт 1913. г.,** то молимо своје старе претплатнике, да **обнове претплату,** а све добре Србе, који се до сада нису претплатили на »Браник«, молимо, да се и они претплате на наш лист, који сам себе препоручује својим радом.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину	34 К
на по године	17 К
на четврт године	8 К 50 п

а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. **За Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље **поштанском упутницом на администрацију „Браника“.**

У Новом Саду, 3. (16.) јануара 1913.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Трговина и промет.

Свињски и марвени вашар у Бечу.

(*Недељни извештај комисијонарске радње Јовичића, Акимовића и друга за марву и свиње, Беч, St. Marx, централни вашар*).

Беч, 28. јануара 1913.

За данашњи вашар било је пријављено 19102 комада. Дотерано је било 10198 комада пољске и 7462 комада мађарске пасмине, свега 17660 комада.

Вашар је био: лабав.

Цене су биле:

								изнимно
Прима свињи	од	124	до	128	ф.	„	—	живе тато по 100 кила живе ваге без потрошарине
Средњи	„	„	114	„	122	„	—	
Лаки	„	„	100	„	110	„	—	
Сремски	„	„	102	„	116	„	—	
Стари	„	„	104	„	116	„	—	
Пољски	„	„	80	„	116	„	120	

Марвени вашар

од 27. јануара 1912.

Дотерано 2657 ком. угојених волова и са паше 775 „ бикова и крава, свега 3432 ком.

Вашар био: лабавији.

Цене:

								изнимно
Прима швајцарски	од	К	122	до	130			132/136
Средњи	„	„	„	108	„	120	„	—
Прима мађарски	„	„	„	106	„	110	„	114/116
Средњи	„	„	„	94	„	104	„	—
Лошији	„	„	„	80	„	90	„	—
Бикови	„	„	„	72	„	94	„	100
Краве	„	„	„	40	„	68	„	—

по 100 кила живе ваге без потрошарине

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе.

Адреса за пошиљке и писма	Адреса за брзојаве
Јовичић, Акимовић и друг.	Јовичић
БЕЧ. ST MARX.	БЕЧ, ST. MARX

Даље у додатку.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

30. јануара 1913

Пшеница нова	К	10·50—·—
Пшеница стара	„	9·80—10·—
Зоб нова	„	10·—·—
Јечам нови	„	8·50—·—
Кукуруз стари		5·80—·—
Кукуруз нови окрњен	„	·—·—·—
Кукуруз у клипу	„	·—·—·—
Јаребица		10·—
Горушица		5·—6·—
Пасуљ бели	„	11·——·——
Пасуљ жути	„	10·——·——
Пасуљ кулаш	„	9·——·——

Све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ

Домоводиља.

Отмена особа без деце и беспрекорног владања код самца уз двоје деце (мушкараца) од 4—5 година, тражи се за бољу кућу. Само оне особе нека се пријаве, које према деци имају велику љубав, да донекле буду замена матери. Место је врло добро и доживотно обезбеђено. — Понуде молим на: **Николу Дожића, Нови Сад** (Ujvidék) Szücs-utcza 21. szám. 41 2—3

Прва и једина српска творница јоргана
ЗОРКЕ М. МИЛИЋЕВЕ
у **НОВОМ САДУ**, Богданска ул. бр. 7.

Израђује сваковрсне **јоргане** и **мадраце**. Разашиље свакоме на захтев поштанским поузећем. Леп од доброг материјала израђен глотани јорган у свакој боји по цени од само К 10 па па више. Моли за многобројну наруџбину. 363 45—52

Тражи се
ожењен машиниста

за парну стругару и паромлин. Ступање у посао по могућству одмах. Само најбоље снаге узимаће се у обзир. Првенство имају, који говоре и мађарски. 43 2—3

Војновић, Стеић и Друг
Bácsföldvár.

Примање гостионице „ПАРИЗА“ у Вршцу.

Част ми је штов. публици, преч г. г. свештеницима, учитељима, председницима, трговцима, занатлијама, као и свима путницима до повољног знања ставити да сам у дворској улици у близини епископ. двора налазећи се **хотел „ПАРИЗ“ у Вршцу** на себе примио и да ћу исти савесно и чисто водити. Како собе за преноћишта тако и добро јело и пиће даваћу јефтино.

Молећи да ме својим посетама удостоје с поштовањем

36 2-3 **МИЛАН СТАНКОВИЋ**, угоститељ.

Ад бр. К. 34., 61./II. 38. из 1913.

Стечај.

Код епархијске управе темишварске са 1. мајем ове године по н. к. попуниће се место **епархијског канцелисте архивара** са овим беривима:

1.) годишња плаћа из српских народно-црквених фондова и добара К 1000.

2.) Доплатак из епархијског фонда годишње К 320.

3.) Државна припомоћ, која се ни квантитативно, а ни у опште не гарантује и која је до сад износила годишње К 300.

Рок је стечају 1. марта по н. к.

Из седнице II одсека српске православне Епархијске Конзисторије Темишварске, држане у Темишвару 10. (23.) јануара 1913. године.

2—2 44 **ПРЕДСЕДНИШТВО.**

ПОРУКА.

СВЕМУ ВИСОКОПРЕЧ. И ПРЕЧАСНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СРПСКОМ ПАРОХИЈСКОМ И ВАНПАРОХИЈСКОМ МИРСКОМ СВЕШТЕНСТВУ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

Поводом тим, што се је потписани организацијони одбор из примљених до сада пријава за чланове свештеничког удружења уверио, да су односне позиве п. н. г. г. свештеници, нарочито они с периферије Митрополије Карловачке због рђавог пута и времена и лошег поштанског саобраћаја касно примили, те да једно ради тога, а друго и ради великог посла течајем прошлог и овог месеца нису могли доспети послани им реченим позивом нацрт друштвених правила, текст односне изјаве за ступање у свештеничко удружење и расправу „о свештеничком удружењу“ прочити, за свештеничко удружење се очитовати и надлежном се своме окр. протопрезвитеру односно привременом председнику овог одбора уз припослање споменуте изјаве пријавити, част нам је овим путем известити сву браћу мирске свештенике да је рок за пријаву у чланство свештеничког удружења продуљен до 15. (28.) фебруара о. г.

Уједно напомињемо, да ће се на основу досадањег одзива свештенства моћи спровести организације, почем је потребни минимум већ получен и да је искључена свака бојазан да ће и овај покрет за оснивање свештеничког удружења остати безуспешан. 45 1-1

У **Митровици** 15. (28.) јан. 1913.

ОРГАНИЗАЦИЈОНИ ОДБОР УДРУЖЕЊА ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ СВЕШТЕНСТВА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

Телефон бр. 9 Телефон бр. 9.

Постаја за сечу дрва за гориво

удешено електричном снагом уз сљедеће цене:

1 фат дрва за гориво тестерење К 3·—
1 „ „ тестерење и цепање „ 4·—
1 „ „ сложити у ком. подруму „ 1·60
1 „ „ поставити у кућу „ 2·40

Част нам је препоручити п. н. грађанству наша дрва за гориво, све врсте, сухо и најбоље каквоће по просторном метру, а исто тако и најбољи прајски салон угаљ и прве врсте гас-кокса по свакодобно дневној цени. 482 18-24

ЦЕПАНА ДРВА СТАЈУ:

100 кг. I-ве врсте липовине . . К 2·50
100 „ мешовито тврдо дрво . . „ 2·50
100 „ I-ве врсте букове . . . „ 3·—

Пристојба за подвоз:

За 100 до 500 кг. цепаних дрва К 0·60
„ 500 „ 1000 „ „ „ „ 1·20
„ 1000 „ 2000 „ „ „ „ 2·40

БРАЋА ШВАРЦ,
НОВИ САД, рибља пијаца бр. 12.

ПОЛЕПШАЛА
ЗА ЛИЦЕ, КОСЕ и БРКЕ!

Мени је успело даме са средствима за године подмладити и полепшати са **Карси** кремом К 2 и **Карси** брашном које је за лице прати и масирати Ко њега раби изгуби брзо сунчане пеге, митесере, лишајеве, наборе и флеке, кожа постане фина и бела, цена К 1 и 2. Брашно за фине руке добива се за 20 фил. **Карси** пудер К 1—2, **Карси** Ђулсија из сока љиљана и ружице, прави кожу фину и белу, и чисти ју од флека, боца 80 фил. **Карси** руменило нешкодљиво за уснице и лице К 1, **Карси** прашак за зубе 40 и 70 фил. **Карси** боја само цеђ ју испрати може црна, смеђа, тамносмеђе, цена К 3·90. Од **Карси** воде престане коса за 8 дана опадати и лечи перут боца К 2, **Карси** помада за пораст косе, за 6 месеци нарасте коса 8—10 cm., цена К 2, фини сапуни 30—50 фил. Од бечких професора пронађена и препоручена средства шаље поузећем Mme Térése Wien VIII. Lerchengasse 25.

507 14—52

ТРАЖИМО ДОБРОГ
ГОСТИОНИЧАРА
за купатило у СТ. СЛАНКАМЕНУ

ближа извешћа даје Штедионица у Ст. Пазови.

2—5 42 **УПРАВА**

СЛАНОГ КУПАТИЛА Д. Д. У СТ. СЛАНКАМЕНУ.

Петар Николић, Загреб Илица број 7. Основана 1880.

Властита наклада слика. — Репродукција у олеографији по оригиналима чувених српских и хрватских сликара. **Народне и хисторичке слике у красним оквирима.** **Иконе за свечаре** велики избор мадона и осталих слика. Шивећих машина свих најбољих система. Најбољег и постојаног кина сребра. Цијене су најумереније, а плаћање се олакшава месечном отплатом. 25 3—25

Стефановићева
КАВА

34 2—52

ПРВА ЈУЖНО-УГАРСКА ФАБРИКА КОЛА
Матије Рајха и Карла Лебхерца
У НОВОМ САДУ.

Извоз готових кола у све балканске државе.

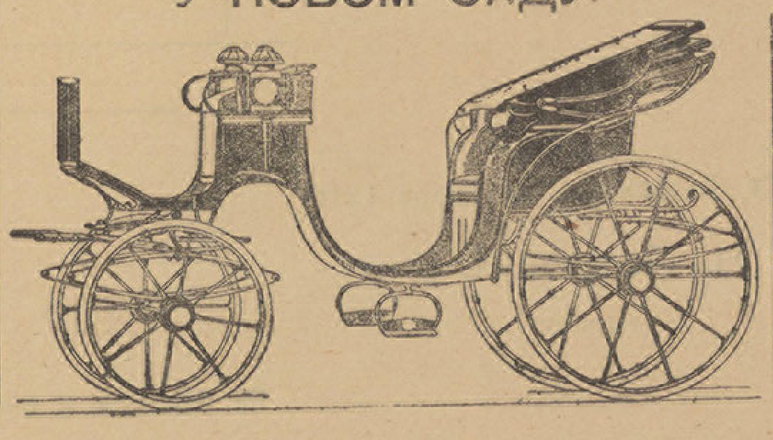

Лондон 1908. Златна медаља.

Највеће стовариште најразличитијих, најмодернијих кола од најједноставније до најелегантније израде по најјефтинијим ценама. Признато солидна творевина. — Илустровани ценовници бесплатно и франкирано. Стара се кола оправљају најбрижљивије или се на жељу и трампе. 211 42—52

ПОЗИВ

у XXVII. редовну славну скупштину

ШТЕДИОНИЦЕ У СТ. ПАЗОВИ

која ће се одржати у недељу 3. (16.) фебруара 1913. године у 3 сахата после подне у друштвеним просторијама.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Поднашање завршног рачуна за годину 1912. са извештајем управе.
2. Извештај надзорног одбора.
3. Одређење делимка.
4. Давање опросније управном и надзорном одбору.
5. Избор управитеља и три члана управе.
6. Избор надзорног одбора и два заменика.
7. Евентуални предлози (§. 81. друштвених правила).
8. Избор одбора за оверовљење скупштинског записника.

УПРАВА.

НАПОМЕНА. По §. 73. наших друштвених правила може само онај деоничар у главној скупштини учествовати, који је своје деонице 8 дана пре главне скупштине у друштвеној писарници депоновао.

РАЧУН ИЗРАВНАЊА

Дугује — **Потражује**

АКТИВА	К	п	К	п	ПАСИВА	К	п	К	п
Готовина	9756	44			Деоничка главница	500.000	—		
Менице	2,008900	—			Резервни фонд*)	18.500	—		
Зајмови на непокретности	1,073.730	20			Улози	2,177.585	96		
Вађевина	12386	56			Реесконт	386.355	—		
Вредносни папири	32054	50			Неподигнут делимак	501	—		
Паромлин	60.000	—			Веровници	38955	92		
Дужници	2.238	36			Преносни рачун	12037	—	3,133.934	88
Намештај	817	78			**Чист добитак**			68.918	96
Валуте	2970	—	3,202.853	84					
			3.202.853	84				3,202.853	84

*) Са овогодишњом дотацијом износиће К 40.000.—

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА

Дугује — **Потражује**

РАСХОД	К	п	К	п	ПРИХОД	К	п	К	п
Камате на улоге	106012	84			**Камате:**				
„ за пренос	12037	—			од меница	144.570	57		
Плате	11686	67			„ хипотекарних зајмова	69103	78		
Станарина	2000	—			„ вађевине	613	10		
Трошкови:					затезне камате	9560	24		
поштарина, штампа, огрев и др.	2614	53			од вредносних папира	1368	22	225215	91
Доходарина	6448	—							
10% пореза на камате улога	10601	29							
Општински намет	3360	—							
Трговачка и обртна комора	136	82							
Биљеговне пристојбе	652	60							
Осигурање чиновника	747	20	156296	95					
Чист добитак			68918	96					
			225.215	91				225.215	91

У Ст. Пазови, 31. децембра 1912.

Н. Петровић с. р.
управитељ.

Јован Вучковић с. р.
књиговођа.

Са главним и споредним књигама сравњено и у реду нађено.

У Ст. Пазови, 15 јануара 1913.

38 2—2

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Др. Сава Недељковић с. р. **Виктор пл. Рогулић** с. р. **Ђ. Петровић** с. р. **Н. Ј. Поповић** с. р.

Власник и издавалац: Деон. друштво Браник.

Парна штампарија д. д. Бранника у Н Саду.